

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje lica odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije od
1991. godine

Predmet br. IT-03-69-T

Datum: 22. jul 2009.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VEĆEM I

U sastavu: sudija Alphons Orie, predsjedavajući
sudija Michèle Picard
sudija Elizabeth Gwaunza

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 22. jula 2009.

TUŽILAC

protiv

**JOVICE STANIŠIĆA
FRANKA SIMATOVIĆA**

JAVNO

**RAZLOZI ZA ODLUKU DA SE ODBIJE ZAHTEV STANIŠIĆEVE ODBRANE
ZA ODGODU SUĐENJA I ZA ODLUKU DA SE RASPRAVA ZAKAZANA ZA 29.
JUN 2009. ODRŽI U ODSUSTVU OPTUŽENOG**

Tužilaštvo

g. Dermot Groome
gđa Doris Brehmeier-Metz

Branioci Jovice Stanišića

g. Geert-Jan Alexander Knoops
g. Wayne Jordash

Branioci Franka Simatovića

g. Zoran Jovanović
g. Vladimir Domazet

Prevod

KONTEKST

1. Dana 29. juna 2009. optuženi Jovica Stanišić (dalje u tekstu: optuženi) tvrdio je da se ne oseća dovoljno dobro da bi mogao da prisustvuje suđenju, ali se nije odrekao prava da tog dana prisustvuje raspravi. Istog dana Stanišićeva odbrana je tražila da se suđenje odgodi ili, alternativno, da Veće zatraži dalje informacije o mentalnom zdravlju optuženog od nezavisnog lekara specijaliste. Takođe 29. juna 2009. Veće je odbilo zahtev Stanišićeve odbrane i odlučilo da zakazani pretres održi u odsustvu optuženog.¹ Veće će u nastavku navesti razloge za takvu odluku.

ISTORIJAT POSTUPKA I ARGUMENTACIJA

2. Dana 29. maja 2009. Veće je donelo Odluku o početku suđenja i modalitetima suđenja (dalje u tekstu: Odluka o modalitetima). U toj odluci Veće je razmotrilo zdravstveno stanje optuženog, onako kao je ono izloženo u lekarskim izveštajima dostavljenim Veću posle Odluke Žalbenog veća po Žalbi odbrane na Odluku o daljem toku postupka, od 16. maja 2008, a naročito dva izveštaja koja su sačinili nezavisni sudski veštaci dr De Man i dr Siersema,² kao i pet lekarskih izveštaja koje je dostavio nadležni lekar u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija.³ Veće je prihvatilo procenu iznetu u odluci od 10. marta 2008. da je optuženi procesno sposoban.⁴ Pored toga, Veće je zaključilo da suđenje u ovom postupku treba da počne u skladu s modalitetima suđenja utvrđenim u Dodatku Odluke o modalitetima.⁵

3. Dana 9. juna 2009. optuženi je obavestio Veće da se ne oseća dovoljno dobro da bi mogao da prisustvuje suđenju, ali da se nije odrekao prava da tog dana prisustvuje

¹ Istorijat postupka biće izložen u nastavku. Za dalje detalje o istorijatu postupka, v. Odluka o početku suđenja i modalitetima suđenja, 29. maj 2009, par. 1–5, i Razlozi za odbijanje zahteva Stanišićeve odbrane da se pretresi zakazani za 9. i 10. jun 2009. godine odgode i da psihijatar pregleda Jovicu Stanišića pre početka suđenja i za odluku da se rasprava zakazana za 9. jun 2009. godine održi u odsustvu optuženog, 2. jul 2009. (dalje u tekstu: Razlozi od 2. jula 2009), par. 2-10.

² Podnesak Sekretarijata na osnovu pravila 33(B) o izveštaju psihijatra, 19. mart 2009; Podnesak Sekretarijata na osnovu pravila 33(B) o izveštaju veštaka, 23. mart 2009.

³ Odluka o modalitetima, par. 6, 11-23, 25.

⁴ Odluka o modalitetima, par. 13. V. Odluka po Zahtevu u vezi sa procesnom sposobnošću, 10. mart 2008.

⁵ Odluka o modalitetima, par. 25, Dodatak.

Prevod

raspravi i da ne želi da koristi video-konferencijsku vezu.⁶ Pošto je razmotrilo lekarske izveštaje koji su mu dostavljeni posle Odluke o modalitetima i saslušalo nadležnog lekara, Veće je odbilo zahtev Stanišićeve odbrane da se pretresi zakazani za 9. i 10. jun 2009. odgode i odlučilo da 9. juna 2009. održi pretres u odsustvu optuženog.⁷ Razlozi za takvu odluku izdati su 2. jula 2009.⁸

4. Dana 10. juna 2009. optuženi je ponovo obavestio Veće da se ne oseća dovoljno dobro da bi mogao da prisustvuje suđenju, ali da se nije odrekao prava da prisustvuje raspravi zakazanoj za taj dan i da ne želi da koristi video-konferencijsku vezu.⁹ Istog dana nadležni lekar je dostavio izveštaj u kojem je dao rezime o fizičkom zdravlju optuženog:

Fizičko stanje [optuženog] je od juče nepromenjeno. U pogledu fizičkog zdravlja, nema razloga iz kojih on ne bi mogao da učestvuje u suđenju u prilagođenoj prostoriji [s video-konferencijskom vezom].¹⁰

Što se tiče psihološkog stanja optuženog, nadležni lekar je ponovio ono što je izneto u Izveštaju nadležnog lekara od 9. juna 2009, naime, da duševno stanje optuženog ukazuje na depresiju i da, po mišljenju nadležnog lekara, u ovom trenutku nema opasnosti od samoubistva.¹¹ Nadležni lekar je dodao:

[Optuženi] navodi da nije u stanju da učestvuje u suđenju; kao lekar opšte prakse, ja smatram da, mada njegovo duševno stanje ukazuje na depresiju, nema vidnih razloga psihijatarske prirode iz kojih on ne bi mogao da učestvuje u suđenju. Mišljenja [optuženog] i [nadležnog lekara] o tom pitanju se razlikuju.¹²

⁶ Formular za odsustvovanje iz sudnice i lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, 9. jun 2009, str. 1-2. Što se tiče video-konferencijske veze, v. Odluka o izmeni modaliteta suđenja, 9. jun 2009, Dodatak B (dalje u tekstu: Modaliteti suđenja), par. 5.

⁷ T. 1440, 1442.

⁸ Razlozi od 2. jula 2009.

⁹ Formular za odsustvovanje iz sudnice i lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, 10. jun 2009. (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog lekara od 10. juna 2009), str. 1-2.

¹⁰ Izveštaj nadležnog lekara od 10. juna 2009, str. 4.

¹¹ *Ibid.*, 4.

¹² *Ibid.*

Prevod

5. Nadležni lekar nije saslušan 10. juna 2009. pošto ni strane u postupku ni Veće nisu izrazili želju da mu postave pitanja.¹³ Veće je istog dana odlučilo da nastavi u odsustvu optuženog, iz razloga relevantnih za odluku Veća od 9. juna 2009.¹⁴

6. Dana 16. juna 2009. nadležni lekar je dostavio nedeljni izveštaj.¹⁵ U vezi s "pritužbama na probleme u lumbalnom predelu", nadležni lekar je rekao:

[P]osmatranjem je ustanovljeno da [optuženi] bez problema može da ustaje iz kreveta, hoda u periodima od do sat vremena i podiže stvari s poda; hodanje do prostora za pušenje i prostorije za posete i nazad takođe mu nije predstavljalo nikakav problem.¹⁶

Pored toga, nadležni lekar je naveo da se telesna težina optuženog nije promenila, te da je analiza urina pokazala pozitivan energetski balans.¹⁷ Što se tiče mentalnog zdravlja, nadležni lekar je ponovio ono što je naveo u Izveštaju nadležnog lekara od 10. juna 2009.¹⁸ On je zaključio da se, "[s] obzirom na aktivnost [optuženog] i neoštećene intelektualne sposobnosti opažene prilikom konsultacija", optuženi može transportovati na suđenje i u njemu učestvovati najmanje sat vremena.¹⁹

7. Dana 23. juna 2009. nadležni lekar je dostavio još jedan nedeljni izveštaj.²⁰ Prema njegovim rečima, posmatranje je pokazalo da su oštećenja pokretljivosti optuženog manja nego što on tvrdi.²¹ Nadležni lekar je u svom izveštaju takođe preneo zaključak sa sastanka medicinskog osoblja Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: PJUN) i dr Vere Petrović da je zdravstveni problem optuženog veoma složen i da su rehabilitacija i ponovna ocena prepisanih lekova važni za poboljšanje njegovog opšteg zdravstvenog stanja.²²

8. Dana 26. juna 2009. Veće je primilo dva specijalistička izveštaja: jedan od dr Sierseme i dr Oldenburga, kao nezavisnih specijalista gastroenterologa, i jedan od dr de

¹³ T. 1483.

¹⁴ *Ibid.* V. takođe Razlozi od 2. jula 2009.

¹⁵ Lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, od 16. juna 2009, zaveden 17. juna 2009. (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog lekara od 16. juna 2009).

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ Lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, od 23. juna 2009, zaveden 25. juna 2009. (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog lekara od 23. juna 2009).

²¹ *Ibid.*

²² *Ibid.*

Prevod

Mana, kao nezavisnog specijaliste psihijatra.²³ Dr Siersema i dr Oldenburg su zaključili da optuženi verovatno boluje od *paučitisa* rezistentnog na terapiju koji, uopšteno govoreći, uzrokuje čestu stolicu, abdominalnu nelagodu i, uopšte, smanjenje kvaliteta života.²⁴ Pored toga, specijalisti su istakli da se te tegobe, ukoliko *paučitis* ne izaziva deficit ili veća odstupanja biohemijskih laboratorijskih nalaza, u većini slučajeva mogu lečiti ambulantno.²⁵ Specijalisti su u svom izveštaju takođe naveli da su s optuženim razgovarali o raznim opcijama lečenja, uključujući operaciju.²⁶

9. Dr de Man je u svom izveštaju rekao da se s optuženim sastao dvaput, na 30, odnosno 45 minuta.²⁷ Dr de Man je prilikom prve posete primetio "sivo zatamnjenje ispod očiju".²⁸ Na video-snimku koji su mu pokazali ovlašćeni službenici PJUN, dr de Man je primetio da se optuženi dosta kretao uokolo i "izgleda[o] kao da na donje kapke nanosi neku supstancu, možda pepeo cigarete".²⁹ Dr de Man je u svom izveštaju takođe naveo da je optuženi bio zabrinut zbog svojih lekova "zbog kojih je stalno u stanju polusna" i ima povremene rupe u pamćenju.³⁰ Međutim, dr de Man je istakao da je gastroenterolog koji leči optuženog nedavno prestao da prepisuje određenu vrstu lekova.³¹ On je dao sledeći rezime pregleda:

[Optuženi] je dobro orijentisan i nema vidnih poremećaja pamćenja (uprkos njegovim tvrdnjama da ih ima). Govor je spor, ali [optuženi] pokazuje priličnu budnost. U izrazu lica se vide znakovi malodušnosti, ali reaguje na teme o kojima se razgovara. Nema znakova poremećaja percepcije i rasuđivanja. Nisu opaženi poremećaji u mišljenju. Nema povezanih ili primetnih halucinatornih iskustava. Brzina razmišljanja je normalna. Međutim, motorička aktivnost je prilično ograničena. Raspoloženje je loše. Afekt je adekvatno moduliran. Navodi da svoj sadašnji život ne smatra vrednim življenja. Zaključak: pregled i dalje ukazuje na simptome teške depresije.³²

²³ Podnesak Sekretarijata na osnovu pravila 33(B) o izveštaju veštaka, 26. jun 2009. (dalje u tekstu: Izveštaj dr Siersema i dr Oldenburga); Podnesak Sekretarijata na osnovu pravila 33(B) o izveštaju psihijatra, 26. jun 2009. (dalje u tekstu: Drugi izveštaj dr de Mana).

²⁴ Izveštaj dr Siersema i dr Oldenburga, str. 4.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ Izveštaj dr Siersema i dr Oldenburga, str. 3-4.

²⁷ Drugi izveštaj dr de Mana, str. 4.

²⁸ Drugi izveštaj dr de Mana, str. 5.

²⁹ *Ibid.*

³⁰ *Ibid.*

³¹ *Ibid.*

³² *Ibid.*

Prevod

Dr de Man je naveo da se, po njegovom mišljenju, stručna mišljenja o zdravstvenom stanju optuženog koja su izneli nezavisni specijalisti zaduženi za dostavljanje izveštaja Veću i lekari koji leče optuženog u Holandiji i Srbiji ne razlikuju.³³

10. Dana 29. juna 2009. optuženi je obavestio Veće da se ne oseća dovoljno dobro da bi mogao da prisustvuje suđenju i da se odrekao prava da tog dana prisustvuje raspravi.³⁴ Međutim, optuženi je kasnije istog dana, ali pre rasprave, obavestio Veće da se u stvari nije odrekao prava da prisustvuje raspravi i da ne želi da koristi video-konferenciju vezu.³⁵ Istog dana nadležni lekar je dostavio izveštaj u kojem je naveo da se lekovi koje optuženi koristi ponovo ocenjuju, kao i da optuženi učestvuje u programu rehabilitacije i da nešto više hoda.³⁶ Nadležni lekar je u svom izveštaju takođe naveo da ga je dr Vera Petrović, koja leči optuženog, obavestila da je optuženi u depresivnom raspoloženju i da pati od opšteg pomanjkanja energije i interesa, mada je kontakt s njim moguć.³⁷ Na njeno insistiranje, optuženi je pristao da više vežba.³⁸ Nadležni lekar je u zaključku ponovio mišljenje koje je izneo u Izveštaju nadležnog lekara od 16. juna 2009. da je optuženi u stanju da učestvuje u suđenju.³⁹

11. Dana 29. juna 2009. Stanišićeva odbrana je tražila da se suđenje odgodi, tvrdeći da optuženi nije u stanju da učestvuje u suđenju bilo u sudnici bilo putem video-konferencijske veze.⁴⁰ Stanišićeva odbrana je navela da, prema Drugom izveštaju dr de Mana, optuženi svoj sadašnji život ne smatra vrednim življenja, da pokazuje simptome teške depresije i da, prema tome, ne bi bilo u skladu s pravima optuženog da se suđenje nastavi.⁴¹ Stanišićeva odbrana je takođe tvrdila da samo na osnovu Drugog izveštaja dr de Mana nije moguće doneti zaključak da je optuženi mentalno sposoban da bude prisutan u sudnici ili da učestvuje putem video-konferencijske veze.⁴² Stanišićeva

³³ *Ibid.*

³⁴ Formular za odsustvovanje iz sudnice, 29. jun 2009, str. 1-2. V. T. 1548-1549.

³⁵ Formular za odsustvovanje iz sudnice, 29. jun 2009, str. 1; Drugi formular za odsustvovanje iz sudnice, 29. jun 2009, str. 1. V. T. 1548-1549.

³⁶ Lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, 29. jun 2009. (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog lekara od 29. juna 2009).

³⁷ *Ibid.*

³⁸ *Ibid.*

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ T. 1551.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² T. 1552.

Prevod

odbrana je stoga, alternativno, tražila da Veće zatraži dalje pojašnjenje određenih delova Drugog izveštaja dr de Mana.⁴³

12. Tužilaštvo se usprotivilo zahtevu Stanišićeve odbrane, tvrdeći da ni u Izveštaju dr Sierseme i dr Oldenburga ni u Drugom izveštaju dr de Mana nema ničega što bi ukazivalo na to da optuženi ne može učestvovati u suđenju.⁴⁴ Tužilaštvo je dodalo da činjenica da se u Drugom izveštaju dr de Mana navodi da optuženi na donje kapke nanosi neku supstancu, možda pepeo cigareta, upućuje na to da je optuženi pokušao da utiče na nalaz dr de Mana, nastojeći da izgleda umorno.⁴⁵

13. Dana 29. juna 2009. Veće je, iz razloga koji se iznose u nastavku, odlučilo da odbije zahtev Stanišićeve odbrane i da zakazanu raspravu održi u odsustvu optuženog.⁴⁶

DISKUSIJA

14. Veće ponavlja da optuženi koji tvrdi da se ne oseća dovoljno dobro da bi određenog dana mogao da prisustvuje suđenju ima obavezu da pokaže da to zaista jeste tako.⁴⁷ Kao što je već rečeno, 29. maja 2009. Veće je procenilo da suđenje može da počne, u skladu s modalitetima suđenja izloženim u Dodatku Odluke o modalitetima. Nijedna strana u postupku nije zatražila odobrenje da uloži žalbu na tu odluku, niti je od Veća traženo da ponovo razmotri svoju odluku, s obzirom na eventualne nove okolnosti. Dana 9. juna 2009, u okolnostima koje su suštinski slične onima relevantnim za ovu odluku, Veće je odlučilo da zakazani pretres održi u odsustvu optuženog. Razloge za tu svoju odluku Veće je izdalo 2. jula 2009. Nijedna strana u postupku nije zatražila ponovno razmatranje te odluke niti odobrenje da na nju uloži žalbu. U odnosu na materijal koji je Veću bio dostupan u vreme donošenja odluke od 9. juna 2009, njemu je 29. juna 2009. na raspolaganju stajao dodatni materijal, koji se pre svega sastojao od Izveštaja nadležnog lekara od 10. juna 2009, Izveštaja nadležnog lekara od 16. juna 2009,

⁴³ T. 1552, 1554.

⁴⁴ T. 1553-1554.

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ T. 1559.

⁴⁷ V. Razlozi od 2. jula 2009, par. 11.

Prevod

Izveštaja nadležnog lekara od 23. juna 2009, Izveštaja dr Sierseme i dr Oldenburga i Drugog izveštaja dr de Mana.

15. Stanišićeva odbrana nije navela na koji način se informacije iznete u tim izveštajima razlikuju od informacija na temelju kojih su donete Odluka o modalitetima i odluka Veća od 9. juna 2009. Veće je smatralo da izveštaji koje je nadležni lekar dostavio 10, 16. i 23. juna 2009. i informacije koje je on predočio prilikom ispitivanja u sudnici 2. i 9. juna 2009. pokazuju da se zdravstveno stanje optuženog nije bitno promenilo od Odluke od 9. juna 2009. ili, čak, od Odluke o modalitetima. Slično tome, informacije iznete u Izveštaju dr Sierseme i dr Oldenburga i Drugom izveštaju dr de Mana ne razlikuju se ni u kom bitnom pogledu od informacija sadržanih u ranijim izveštajima nezavisnih specijalista, čija je ocena data u Odluci o modalitetima, niti u izveštajima nadležnog lekara. Stoga Veće smatra da medicinske informacije koje su mu predočene ne opravdavaju zaključak različit od onog iznetog u ranijim odlukama, naime, da se suđenje u ovom predmetu može nastaviti u skladu s Modalitetima suđenja. To podrazumeva da optuženi ima mogućnost praćenja suđenja putem video-konferencijske veze iz PJUN.

16. Alternativni argument Stanišićeve odbrane je, u suštini, da su informacije u vezi sa zdravljem optuženog koje su predočene Veću nedovoljne za donošenje ocene o sposobnosti optuženog da prisustvuje suđenju i u njemu učestvuje. S tim u vezi, Veće ističe da od početka maja prima nedeljne izveštaje nadležnog lekara, kao i njegove izveštaje za svaki dan za koji je zakazan pretres.⁴⁸ U više prilika, Veće i strane u postupku takođe su ispitale nadležnog lekara o sadržaju njegovih izveštaja, čime se došlo do daljih informacija o zdravlju optuženog. Mogućnost za takvo ispitivanje stajala je, i stajace, na raspolaganju stranama na njihov zahtev. Pored toga, Veće je ove godine do sada zatražilo dva izveštaja nezavisnih specijalista gastroenterologa i dva izveštaja nezavisnog specijaliste psihijatra, koji su mu dostavljeni. Veću su dostavljeni i drugi lekarski izveštaji, uključujući izveštaj koji je podnela Stanišićeva odbrana, a sačinila ga je dr Vera Petrović. Kao što je predviđeno Modalitetima suđenja, Veće se stara da bude dobro obavešteno o zdravstvenom stanju optuženog.

⁴⁸ Za pregled lekarskih izveštaja nadležnog lekara, v. Odluka o modalitetima, par. 14-19; Razlozi od 2. jula 2009, par. 4, 7, 9; i par. 4, 6-7, 10 gore.

*Prevod***ZAKLJUČAK**

17. Uzimajući u obzir zdravstveno stanje optuženog, opisano u brojnim lekarskim izveštajima dostavljenim Veću, od koji su neki već ocenjeni i razmotreni u Odluci o modalitetima i Razlozima od 2. juna 2009, i u skladu s obavezom Veća na osnovu člana 20 Statuta, Veće je zaključilo da Stanišićeva odbrana nije pokazala da se optuženi ne oseća dovoljno dobro da bi mogao da prisustvuje raspravi 29. juna 2009. ni da bi zbog toga suđenje trebalo odgoditi. Pored toga, Veće je smatralo da Stanišićeva odbrana nije pokazala da su informacije koje su predočene Veću nedovoljne za potrebe odlučivanja o odgodi ili prekidu suđenja, odnosno pitanju da li suđenje treba da se nastavi ako je optuženi odsutan zbog svog zdravstvenog stanja.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu se merodavnom smatra verzija na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija Alphons Orié,
predsedavajući

Dana 22. jula 2009.
U Hagu,
Holandija

[pečat Međunarodnog suda]